

'Aktivisme': drop det begreb!

Hans Mouritzen

Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS), Danmark

Sammendrag

Forskningen bør ikke ukritisk overtage begreber, som politikerne på et givet tidspunkt finder nyttige – som f.eks. 'aktivisme' i dansk diskurs.

Nøgleord: politisk diskurs · forskning · dansk debat · norsk debat

Forskere har en ulyksalig trang til at genbruge politikeres begreber. International Politik-disciplinens stigende fiksering på politikersprog er en del af grunden til det, men ikke den eneste. I starten husker man som regel at bruge citationstegn omkring et politikerudtryk, men efterhånden bliver det en integreret del også af forskersproget. Men at et begreb gør gavn for politikere med ønske om at udsmykke eller sløre den førte politik, betyder jo ikke nødvendigvis, at det også kan bruges i erkendelsesmæssigt øjemed – tværtimod. Jo, det kan være interessant at studere som retorisk virkemiddel, men det er jo ikke det samme som, at det diskursive begreb skal danne det bærende stativ for forskerens eget arbejde.

'Aktivisme' blev første gang brugt af Anders Fogh Rasmussen som nyvalgt partiformand (Venstre) og oppositionsleder i 1998 (Fogh Rasmussen, 1998, 1999). Det blev videreført af ham som statsminister, ikke mindst efter Irak-interventionen 2003. Formentlig skyldtes det den nytiltrådte regerings ønske om at distancere sig fra forgængerens begreb 'aktiv internationalisme'. Ud fra tanken, at det er bedre at være 'aktivist' end blot 'aktiv'. Når nu så godt som alle regeringer i verden påstår at føre 'aktiv udenrigspolitik' – også de passive – må man finde på noget nyt for

*Kontaktinformasjon: Hans Mouritzen, e-post: hmo@diis.dk

©2021 Hans Mouritzen. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: Mouritzen, H. (2021). 'Aktivisme': drop det begreb! *Internasjonal Politikk*, 79(2), 185–187. <http://dx.doi.org/10.23865/impol.v79.3163>

ikke at falde i med tapetet (branding). Gradvist har begrebet vundet støtte i hele det politiske spektrum med undtagelse af yderpartierne. I 2006 blev begrebet således brugt af den nytiltrådte socialdemokratiske formand og oppositionsleder Helle Thorning-Schmidt.¹ Så modsat hvad Karsten Friis formoder i sit debatessay (Friis, 2021), er begrebet i en dansk sammenhæng ikke noget belastet begreb – tværtimod. Der er intet normativt i begrebet som sådan; det er bare intetsigende politikernesnak (se yderligere Dreyer & Nissen (2020) for en kritik af begrebets anvendelighed i en dansk sammenhæng).

En politik karakteriseres ikke adækvat ved sine midler, men ved sin hovedmål-sætning. Altså: Hvad er formålet med at være 'aktiv' eller 'aktivistisk'? I modsætning til ADHD-patienter, hvor aktiviteten er et mål i sig selv, må man spørge: Hvad skal aktiviteten bruges til? Konsensus i de danske undersøgelser af emnet (se henvisninger hos Dreyer & Nissen, 2020) er, at 'aktivismens' mål er at skabe goodwill i Washington, uanset hvem præsidenten måtte være (præsident Trumps volatilitet har således ikke gjort en ende på 'aktivismen' – tværtimod). 'USA-identifikation' er derfor en mere rammende betegnelse. Jeg bruger selv begrebet 'superatlantisme' (Mouritzen, 2007) om det – for at adskille det fra almindelig atlantisme a la Norge, Holland eller Polen. I modsætning til sidstnævnte er superatlantismen villig til om fornødent at negligere egne traditionelle interesser. F.eks. som ved Irak-interventionen 2003 (uden klart FN-mandat) at sætte sit FN-renommé på spil eller deltage i de mest risikofyldte operationer som f.eks. Helmand (Afghanistan), som andre nordiske lande unddrog sig. Sagt på en anden måde: Det er ikke noget argument *imod* en stationering, at danske soldater løber forhøjet risiko for at "betale den højeste pris". I øvrigt behøver man ikke som UK være 'strategisk aktør' (Rynning, 2003); det er ikke det samlede udfald af krigen, der er hovedsagen for superatlantisten, men derimod hvorvidt ens egen politisk-militære indsats bliver værdsat på 'højeste sted'. Som udtrykt af Peter Viggo Jakobsen: "Vi går i krig for at være med. Og hvis USA og England er glade, når vi tager hjem, har vi vundet" (Jensen, 2010).

At dømme ud fra Karsten Friis' indlæg er aktivisme-begrebet endnu stort set ukendt i norsk debat. Lad det forblive det! Norsk forsvars- og sikkerhedspolitik er ikke blevet fristet af begrebslige innovationer, da den har holdt solidt fast i traditionelle FN-prioriteringer (f.eks. ved ikke-deltagelsen i den første fase af Irak-interventionen). Modsat det strategisk beskyttede Danmark er Norge dog blevet involveret i et reelt sikkerhedsdilemma på NATOs nordflanke i takt med Ruslands oprustning og USA's nye prioritering af Arktis. Det har sat det norske dilemma mellem afskrækkelse ved hjælp af NATO og bilateral beroligelse af Rusland på spidsen. Men det er ikke noget kvalitativt nyt.

¹ "Vi fører en aktivistisk udenrigspolitik, og det gjorde vi, da vi sad i regering, og det gør vi nu ved eksempelvis at være med i den farlige mission i Afghanistan" (Seidelin, 2006). Bemærk: det er positivt, at det er farligt.

Det er slående, hvor forskelligt – både begrebsligt og substantielt – de forsvars- og sikkerhedspolitiske debatter udspiller sig hos to nære allierede som Danmark og Norge (det eneste fælles træk synes at være den ufrugtbare 2 pct.-diskussion vedr. forsvarsbudgetternes andel af BNP). Fokusnummeret har været fortrinligt til at kaste lys over forskellene. Komparation er guld værd.

Referencer

- Dreyer, J. & Nissen, C. (2020). Militær aktivisme uden politisk handling. Mod en ny forståelse af aktivisme i dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik inspireret af Hannah Arendt. *Internasjonal Politikk*, 78(3), s. 433–444.
- Fogh Rasmussen, A. (1998, 7. december). En kritisk dialog med Kina. *Politiken*.
- Fogh Rasmussen, A. (1999, 7. august). Vi kræver aktiv udenrigspolitik med humanitær intervention. *Ritzau*.
- Friis, K. (2021). Militæraktivisme: Uklare definitioner og politisk slagside. *Internasjonal Politikk*, 79(2), 166–172.
- Jensen, J. V. (2010, 29. oktober). I krig med eliten. *Weekendavisen*.
- Mouritzen, H. (2007). Denmark's super Atlanticism. *Journal of Transatlantic Studies*, 5(2), 155–167.
- Rynning, S. (2003). Denmark as a strategic actor? Danish security policy after 11 September. I *Danish Foreign Policy Yearbook 2003* (s. 23–46). København: DIIS.
- Seidelin, M. (2006, 5. november). Irak-politik #3. Interview: "Jeg synes, vi har været meget tålmodige i meget lang tid". *Politiken*.

Abstract in English 'Activism': Drop That Term!

Research should not uncritically take over concepts that politicians may find useful at a given time – like for instance 'activism' in Danish discourse.

Keywords: political discourse · research · Danish debate · Norwegian debate